

CÍSAŘOVNA ALŽBĚTA.

Román od Viléma Boroše.

"Jest bez sebe."
"Pokusme se o to, aby nabyl vědomí."

"Rychle tedy, nebo myslím, že dlouho nevydrží."
"Ihned."

Hrabě Leval poklekl u lavice, na níž hrabě Hajoš ležel. "Pane hrabě, mám k vám ještě prosbu," pravil Leval raněnému hraběti. — "Prosím vás, ačkoli v těchto rozhodných okamžicích mohl bych vám i rozkazovati, abyste mluvil."

Hajoš bolestně záúpěl, jakoby snad chtěl říci, aby Leval mluvil, že se již opět vzpamatoval.

"Umřela moje sestra Zuzana nevinna?" tážal se Leval stísněným hlasem. "Duše vaše, hrabě, za krátko stane před soudnou stolicí věčného soudce. Chcete-li klidně umřít, vyjádřete se, nechte památku počestné a osiřelé dívky šlapati v prach!"

Hajoš zvedl bezvládně ruku k přísaze a tise, s bolestným úpěním pravil. "Byla nevinna jako anděl!"

"Vy jste ji zabil?"
"Na to vám odpověz Bůh sám!"
vzdychl Hajoš a ruka mu unaveněm sklesla.

KAPITOLA 22.

Smíření.

Na jachtě bylo prostřeno k obědu. Lea, opřená na velitelském můstku o opěradlo, dívala se ku břehu. Očekávala svého chotě.

Malý člunek, který měl přinášeti hraběte se břehu, rychle se blížil k jachtě. Ve čluně uprostřed seděl hrabě. A byl stejně zahloubán do myšlének, jako když odjížděl.

Lea s můstku mávala mu lásky plně šátečkem na pozdrav.

Hrabě bezděky opřel toto pozdravení. Byl velmi zasmušilý, sklíčenější ještě, nežli když odcházela. A přece slyšel od umírajícího soka, že sestra jeho byla čistá a nevinná!

"Byla-li nevinna, proč se zabí jela?" uvažoval v duchu. "Na to bych slyšel rád odpověď! Ah, již jsme tady!... Lee musím ukázati vládnou tvář, neboť na ni vždycky účinkuje moje sklíčenost."

Člun zastavil u schodů, vedoucích na palubu, a hrabě Leval se svou společností vystoupil nahoru.

Lea vyšla jim vstříc až ke schodům, a podávajíc obě ruce Levalovi, tážala se ho s roztomilou vládností, proč je tak zasmušilý, co se mu přihodilo.

Hrabě Leval pohlédl výmluvně choti své do očí a temným hlasem odpověděl: "Zabil jsem hraběte Hajoše!"

"Ah! Opravdu?" zvolala Lea zaraženě. "Ty jsi se s ním potýkal, aniž bys mu byl o tom řekl?" V očích Leiných leskly se slzy. — "Oh, Bože můj!" bědovala dále. "což kdyby se věc byla přihodila naopak a teď mně přinášeli tebe mrtvého... já bych se zbláznila, vraždila bych, Hajoš by pak umřel též... Pojď a vypravuj mně, co se stalo? Nebyla jsem nadarmo nepokojna; četla jsem ti v očích, že ti hrozí nebezpečí."

"Co ti mám říci, má drhá Leo," odpověděl Leval a pokrčil rameny. "Hajoš mne vyzval, před chvílí jsme se bili na palubě Klondyky a já jsem šaví zasadil hraběti Hajošovi smrtelnou ránu do hlavy."

"Umřel?"
"Ještě ne, umírá, možná, že též bude trvati ještě několik dní, nežli svou bídnou duši vypustí."

"Dostal tedy Hajoš konečně, co již dávno zasluhoval. Raduji se z toho, že osud spravedlivě soubor vyřídil, ale přece se na tebe hu-

vám, že jsi mně ničeho o úmyslu svém neřekl."

"Není zvykem zasvěcovati ženy do záležitostí souborových a není to také dobře. Tady jsem, dobrý Bůh mne šťastně přivedl zpět. Smrt Zuzanina a staré hlčky jsou pomstěny. Pojď, drahoušku, a zapomeňme na dnešní den."

Lea by se ráda ještě vyptala na podrobnosti souborje, ale Leval se opatrně vyhnul všem takovým otázkám.

"Jsme-li již zde v Evropě, podíváme se do Vídně k mé matce, jež nás očekává a přičiníme se přiměti ji k tomu, aby šla s námi do Mexika."

"Půjdu s tebou ráda do Vídně, vždyť jsme sem beztoho připluli s úmyslem, že vyhledáme hraběte ve Vídně. Nevědím však, že by tvá matka s námi šla za moře."

Zasedli k obědu. Hovor u stolu plynul pomalu. Každý byl zaujat svými myšlenkami.

"Loď necháme v Calais," prohlásil Leval, "a přes Francii pojedeme do Vídně. Pane starosto," obrátil se pak k mexickému hodnostáři, "vy vyřídíte laskavě v naší vlasti náš pozdrav a potěšíte otce našeho, pana Resbarta, že jsme zdraví a že za krátký čas se vrátíme."

Starosta ochotně slíbil, že toto přání splní.

Večer odjeli Levalovi z Doweru. Odjeli, aniž by se poptali, jak se Hajošovi daří. Jeli, jakož víme, do Vídně.

Časopisy anglické, francouzské i německé stejnou měrou přinesly podrobné zprávy o souborji na palubě "Klondyky" odbývané. Hajošovo jméno bylo všude známo, a událost tato vzbudila všeobecný zájem.

Hajoš zápasil mezi životem a smrtí. Neumřel hned. Těžké rány vymyli, zašili, ošetřovali, ale do stal horečku tak prudkou, že smrt každé chvíle mohla nastati. Lékaři a členové klondycké výpravy již nadobro se vzdali naděje, že by Hajoše viděli kdy zdravého.

Klondycká výprava zvolila si hned nového vůdce, hraběte O strova, jemuž organizace i ostatní starosti byly svěšeny.

... Ve Vídně čekalo Armanda i Leu veliké překvapení, když přišli do paláce Levalových.

Našli zde dceru hraběte Hajoše, Adelu. Četla sice denně pestré zprávy o svém otci, ale v srdci jejím ani v duši její nevznikla touha, kvapiti k lůžku umírajícího otce svého a uleviti mu v posledních hodinách života. A noviny přece zřejmě a s důrazem psaly, že umírající hrabě Hajoš neustále mluví o své dceři a nemůže snad proto umřít, že čeká na ni.

Když hrabě Leval se svou chotí přibyl do Vídně, ukázala se komtesa Adela teprv večer v saloně.

"To jste vy? Vy, komtesa Adela Hajošova?" tážal se Leva s úžasem.

"S tělem i s duší já!" odvětila Adela s úsměvem. "Překvapilo vás, že mne paní hraběnka sem přijala?... Oh, vaše mamá je dobrá jako anděl... Slíbila mně, že nevyzradí můj pobyt tady — a otec mne dal hledati i na policii!"

"Rozhodně svědčí o velké síle ducha, co matka moje učinila. Neboť připomínáte jí nejen hraběte Hajoše, ale i mou zesnulou sestru, Zuzanu."

"Hraběnka hledá útěchy v modlitbách. Rány osudu těžce na ni dolehly. Ale snaží se jako mučednice. Nešťastná, neběduje, pouze tise pláče a hledí k nebesům, jakoby tam hledala duši své milené dcery."

"Víte již, že váš otec jest těžce nemocen?"

"Četla jsem to v novinách."

"Mluví o vás, komteso."

"Ano, četla jsem to též."

"A netoužíte k němu?"
Komtesa Adela smutně zavrtěla hlavou.

"Ne, netoužím, pane hrabě," odvětila tise a z prsou vydral se jí bolestný vzdech.

"Ale já bych přec myslil, byste překonala svou zaujatost a jela k němu, ukázala se mu, že neumřela ve vašem srdci — láska k člověčenstvu. I k vůli světu byste tak měla učiniti. Časopisy se zálibou uvádějí, že hrabě Hajoš neustále mluví o své dceři, ale ta že mlčí. Poslechněte mé rady, já jsem byl nepřitelem vašeho otce, aenávídím ho z celého srdce, ale vy jste dítě, vy jste dcera, vy nesmíte projevovati nenávisť tak velikou."

Bledě tváře Adeliny se slabě začervenaly. Slova hraběte Arman da šla jí k srdci. "Hle muž, který muž radí k dětské lásce," myslila si Adela. "Upozorňuje mne, bych neměla otce v nenávisti, třeba byl mužem sebe horším. Jak podivní jsou tito Levalové!... Matka mne trpí u sebe, syn mne posílá k němu, koho musím zvatí svým otcem, ale s kým, oh, nejraději bych se po celý svůj život nesetkala."

"Ublížil jsem vám snad, že jste se tak zamyslela?" ptal se hrabě Leval dívky.

"Pan hrabě mně nemůže ublížiti. Naopak slova vaše mne překvapují, mrazí mne z nich, avšak uznávám, že jsou pravdivá. Svět může po mně hoditi kamenem. Neznámí mne a domnívají se, že jsem obludou."

"Věřte mně, komteso Adelo, nebude to otcí vašemu příliš k útěše, až vás uvidí. Vždyť umírá a má prudkou horečku."

"Šla bych, ale bojím se."

"Jela byste otce navštívit?" tážal se Leval živě.

"Jela... ale..." váhala.

"Bojíte se, že vás tam podrží?"

"Ano, toho se bojím."

"Nuže, komteso, já vám tedy pomohu."

"Jakže?"

"Dám vám své dva nejvěrnější sluhy, kteří vás budou provázeti. A ti vás zcela jistě opět zavezou sem."

"Dobře... půjdu... půjdu," šeptala Adela a utřela si v očích slzy.

"Snad byste mohla odejeti dnes poledním rychlovlakem k Paříži."

"Prosím vás, pane hrabě, pomozte mně a dejte mne doprovoditi na vlak!... Nebyla jsem posud nikdy nikde bez matky; býti samotná, oh, jaká to hrůza!"

Hrabě Leval učinil opatření, aby dva staří a věrní sluhové doprovodili komtesu Adelu Hajošovu do Doweru, sám pak doprovodil komtesu na nádraží.

* * *

Komtesa Adela Hajošova stála v kajutě Klondyky u lože svého otce. Oděna byla ve smutek, tváře měla zahalené závojem. Tak truchlivá pro zesnulou matku.

Hajoš měl hlavu zahalenou v obklady, právě oko měl zavázané. Neměl skoro žádných sil. Mluvil jen tichým šeptem, nebylo mu skoro ani rozuměti.

Lékař, který ho ošetřoval, uchopil ho za ruku a nakloniv se k němu, řekl mu, že dcera jeho jest zde. Přijela. Komtesa Adela stojí zde u lůžka.

Následoval srdceomný, dojemný výjev. Vyalený nemocný obrátil se kvapně na lůžku, rozčvil těsající se ruce k objetí a s pláčem, s hlasitým vzlykotem volal svou dceru. "Adelo! Mé dráhé dítě! Pojď na má šakra! Pojď, ať tě obejmu, ať vydechnu svou duši ve tvých rukou!" pravil hrabě s tlumeným vzlykotem. "Oh, jenom když jsi již tady! Jen když

jsi přišla! Má dcero, má drhá dcero!"

Adela přivinula se hraběti v objetí a pak sama také otce objala. "Přišla jsem k vám, otče," pravila hlasem plným žalu a bolu, "protože jste si toho přál mne viděti. Neplačte, dobrý Bůh vás snad uzdraví."

"Bůh?" pravil Hajoš a zhluboka si vzdychl. "Bůh mne již dávno opustil... Proč jsem tě chtěl viděti?... Jen proto, abych tě osobně poprosil, abys modlila se za mne. Vzdechy tvého nevinného srdce proniknou do nebe, a já budu moci klidně spáti v lůně hrobovém. Víím, že jsem nebyl k tobě laskavým. Nebyl jsem takovým, jakým jsem měl býti... Odpusť mně to, dráhé dítě... Osud mne dohonil, dostihl, já pykám — oh, pykám za všechny své hlčky... A trpím hrozně!... Mozek můj hoří, buší v něm, jak by mně v lebce tavili olovo!... Ale trpím bez reptání... Jenom tebe čekám, tebe, mé dítě!... Umřu-li, dej mne pochovati vedle tvé matky. Ať jsem u ní mrtev, když jsem ji za živa zanedbával."

Komtesa Adela zasmušile vyslechla tuto řeč.

"Nuže, dáš mne dovézti k své matce?" tážal se hrabě a bezvládně klesl do podušek.

"Přišla jsem sem, otče, ale větší obětí vám přiněsti nemohu," odpověděla Adela temně. "Nechtějte, abych na věky vypuzena byla od hrobu mé matky. Zesnulá matka má nechť odpovídá sama, nevyrušována, nic a nikdo nechť nevyrušuje její záhrobní klid."

"Adelo!" záúpěl hrabě a zachvěl se. "Tys mně přišla říci, že mne nenávidíš?"

"Přišla jsem z milosrdenství."

"A tvé srdce tě sem nevedlo?"

"Mé srdce jste již dávno zabil, otče."

"Adelo!" záúpěl hrabě opět a svjel se na lůžku bolem. "Slova tvá rozrývají mou hrud' jako ostrá dýka. Ty mne nenávidíš."

"Nikoli."

"Odpouštíš mně?"

"Čím jste se proti mně provinil, ano. Ostatní hlčky nechť vám odpustí Bůh!"

"Co jsem učinil?" tážal se hrabě rozčileně.

"Dejte si ruku na srdce... Jste-li nevinen z klivd, z nichž vás Levalovi obviňují, budu se modliti na kolenu k Všemohoucímu, aby vám ulevil v bolestech a poslal vám anděla útěchy, mladou smrt a aby vás přijal na milost."

Hajoš dal se do smíchu. Vztýčil se na lůžku, strhal si s hlavy obvazky a strašlivě se chechtal. — "Nikdo nic neví, co se dělo!" křičel šileně. "Bavme se, hahaha! Bavme se... Bratřiči, kde jsi? Zahvízdej mně vídeňský valčík!"

Lékař ho tišil, konejšil, mluvil k němu, ale hrabě ho již neslyšel.

V šileném chechtotu klesl na zad, z ruky mu vypadl krvavý obvazek, šeptal tichá, nesrozumitelná slova, a když přestal šeptati, byl mrtev.

Komtesa Adela zakryla si tvář a tak vyvrávorala z kajuty. Venku klesla na lavici a hluboce sklíčená mlčky pohlížela před sebe. — Ne plakala. Smrt otceva naplnila ji hrůzou, nedovedla plakat, třeba zesnulému odpustila!

* * *

Dcera za pomoci přátel dala dopravití tělesné pozůstatky hraběte do Vídně. Rakev uložili v rodinné hrobce, ale Adela současně dala přeněsti rakev své matky na hřbitov a pochovati ji v obyčejném hrobě.

Adela chtěla navštílovati každého dne hrob své matky; proto dala ji odvésti jinam. Nechtěla vzpomínati na nikoho, než jenom na ni.

Hajoš odpovídá po boku svých předků v rodinné hrobce. Klouoti

zesnulým zapovídá víra, zapovídá lidský cit, zapovídá čest.

Rakev jeho dcera ani jednou nenavštívila. A přece komtesa Adela, provdaná za bohatého a šlechtěného muže, žije ve Vídně, blízko oně hrobce, v níž tolikrát tajemství jsou pochována!

KAPITOLA 23.

Starí známí se opět setkávají.

A teď se vraťme opět o několik let nazpět do minulosti. Vstupme do veselého, usměvavého světa, však smutných událostí bude ještě dosti. Zbývá nám ještě vypravování o bolestné smrti naší slavné císařovny. Toto dílo, jež jsme zasvětili její památce, uzavírá smutná, světová událost, jež pohula k slzám všechny obyvatelce celého světa. Vraťme se raději o několik let nazpět, kdy ještě naše vznešená panovnice byla šťastna.

... Jsme opět v Budapešti, v mladém a krásném hlavním městě uherském. Nevyrovná se arciť vznešené, staroslavné, překrásné Praze naší, ale jest hlavním městem země našemu království sotva rovná, za to však mnohem, mnohem šťastnější...

V budínském hradě královském panuje živý ruch. Přijel sem nejvyšší dvůr. Zde jest náš milovaný král a s ním strážný anděl celého Uherska, Alžběta, laskavá, požehnaná, překrásná královna.

Obyvatelstvo hlavního města tone v radostném opojení. Neboť tehdy dostávalo se mu velice zřídka štěstí, aby mohlo ve svých zděch pozdraviti mocnáře s chotí.

Celé město pfi jejich příchodu oživlo, celá země byla uvedena v pohyb.

Jeho veličenstvo dává audience. Z dalekých končin celé říše spěchají poddaní do hlavního města, před trůn císařský, všichni, kdož chtějí o něco prositi neb za něco poděkovati.

I obraz ulic se v takové časy mění. Dvorní povozy hrčí po ulicích; na kozlíku sedí vozkové a lokajové s plochými a splasklými klobouky. Strážníci stojí v slavnostních uniformách na svých stanovištích, hlavními třídami projíždějí jízdní strážníci. Každý snadno pozná, kudy pojedou císař.

V královském paláci chystají se k slavnostní hostině. Jsou k ní pozváni ministři, magnáti, poslanci, vojáci, soudci, spisovatelé i umělci. Jest skoro neuvěřitelné, jak se celé to množství lidí do královského hradu vejde. A nepříání jsou pozváni. Přijíždí sem dámy v nádherných oslňujících toaletách, takže člověk se domnívá, že zabloudl do říše pohádek.

V den příprav, kdy jeho veličenstvo v audiencích přijímá své věrné poddané, prochází se císařovna v budínském lesíku.

Jest jaro, usměvavé jaro. Lesy se zelenají, v lůně údolí usmívají se tisícově pestré květy.

Její veličenstvo kráčí odměřenými kroky a tise pod stínými stromy budínských vrchů. V ruce drží knihu, básně Heinovy.

Za ní asi na dvanáct kroků ubírá se dvorní důstojník.

Císařovna zná zde již všechny cestičky. V korunách stromů štěbetá zpěvavé ptactvo. Chvillemi císařovna stane, nečeká, až průvodce ji dohoní, sklouzí se a trhá květiny. Květiny pro děti z lidu, neboť když se vrací, tu rozdává je dětem, jež v svatém zanícení se za ní dívají, neznajíce ji, ale přes to cítilce, že se k nim blíží bytost vyšší.

Na blízku stromu dubového, na malé lesní mýtině, stojí vesničanka pod stromem a — čeká. Líce její jest svěží, hezké, ale již ne mladé. Nepokoj činil tváře její poněkud bledými. Není divu. Dlouhá, velmi dlouhá léta nespátla nej-mocnější paní uherskou. — "Zdáli mne pozná?" šeptala si venkovanka. "Pozná mne?"